

ἔπесе χωρὶς νὰ χρωματίσῃ πλέον, καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον ἦτο μία σκιά, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπογοητευμένου ἐργάτου τῆς ἐλληνικῆς τέχνης ἀνεχώρησε διὰ νὰ συναντήσῃ τὰ ἀγνώστα φέγγη ποῦ τὴν ἔσυρον πρὸς τοὺς ἀγνώστους κόσμους, καὶ ἐπὶ τῶν γυμνῶν τοίχων μιάς γνησίας ἀθηναϊκῆς οἰκίας παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Δυσικράτους—οἰκίαν εἰς τὴν ὁποῖαν κατώκησεν ἄλλοτε ὁ «**Βύρων**»—ἀπέμειναν ἀπορφανισμένοι—ἴσως σήμερον τελείως χαμένοι—πτωχοὶ πίνακες, ἡμιχρωμάτιστοι, δεικνύοντες ὅτι κάτι ὠραῖον ἤρχισε καὶ δὲν ἔτελείωσε, φέροντες ὅλοι τὸ ἡμιτελὲς σχεδιάσμα ἐνὸς ἰδανικοῦ ...

ΔΙ' ἘΝ ἘΡΤΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ *

Κόακις μοῦ συμβαίνει νὰ βλέπω εἰς τὰς βιτρίνας καταστήματός τινος Ἀθηναϊκῆς ὁδοῦ καλλιτεχνικὸν ἔργον, δὲν ἠξεύρω διατὶ μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἀνάμνησις μιάς διηγήσεως τὴν ὁποῖαν μοῦ ἔκαμαν ἄλλοτε περὶ τοῦ πρώτου καφέ τοῦ εἰσαχθέντος εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ διήγησις ἀναφέρει ὠρισμένως ὅτι ὁ περιλάλητος αὐτὸς καφέ, ἀφοῦ ἐπὶ πενταετίαν ἔμεινεν ἐκτεθειμένος εἰς τὸ ἐμπορικὸν τοῦ προσδευτικού κατόχου του καὶ προσεῖλκυσε τὴν περιέργειαν ὀλοκλήρου τῆς πόλεως καὶ παρωμοιάσθη πότε μὲν πρὸς τὰ μπιζέλια, ἔνδειξις τιμῆς, καὶ πότε πρὸς τὰ Συμυρνέϊκα φασόλια, ἔνδειξις νοστημάδας, κατέληξεν εἰς τὸ νὰ ἀδειασθῇ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ καταστήματος· διότι ἦτο σκληρὸν νὰ ἀδικῆται μαζὺ του καὶ τὸ σακκὶ τὸ ὁποῖον πολλοὶ Ἀθηναῖοι προσεφέροντο νὰ ἀγοράσουν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ διήγησις δὲν σχετίζεται ἀπολύτως μὲ τὴν σημερινὴν τύχην τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων τῶν ὁποίων πολλὰ ἀγοράζονται τοῦλάχιστον ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐπιχρύσου κορνίζας, ἔστω καὶ χάριν μόνης τῆς κορνίζας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἰδιαιτέρως δὲ δὲν σχετίζεται μὲ τὴν τελευταίαν ἐλαιογραφίαν τοῦ **Σπύρου Μαντζάκου**. Αὕτη καὶ ἐπωλήθη καλὰ καὶ ἐκρίθη ἀπείρωσ καλλιτέρα. Σύσσωμος ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος εἶπε τὴν ἐνθαρρυντικωτέραν φράσιν του διὰ τὸ ἔργον καὶ διὰ τὸν συμπαθῆ αὐτοῦ τεχνίτην, ὁ δὲ Σύλλογος «**Παρναδόδς**» ἔσπευσε νὰ ἐπισφραγίσῃ τὰς δημοσιογραφικὰς ἐπευφημίας διὰ μιάς γενναίας προσφορᾶς, ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν ἀγοράν τοῦ καλλιτεχνήματος.

Τώρα ὁ «**Ὀφιοκομιδῆς**» τοῦ **Σπ. Μαντζάκου** στολίζει μίαν τῶν αἰθουσῶν τοῦ «**Παρναδόδς**» ἡ ὁποία εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπερίμενε τὸ ἔργον αὐτό. Διότι τὸ μοντέλο τῆς ἐλαιογραφίας εἶναι παρμένον ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν σωρείαν τῶν μικρῶν ἐκείνων ὑπάρξεων τῶν ὁποίων τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν μόρφωσιν ἔχει θέσει ὡς σκοπὸν του ὁ Σύλλογος. Ἐνα παιδί ἀπὸ αὐτὰ ποῦ βλέπομεν καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ἀγοράν, ἀπὸ αὐτὰ ποῦ μᾶς προσφέρουν διαρκῶς ἀντὶ εὐτελεσοτάτης ἀμοιβῆς τὰς ὑπηρεσίας των, ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἀκούομεν τὸν βόμβον τῆς νεανικῆς ζωῆς των τὴν ἐννάτην ἔσπερινὴν ὥραν ὅταν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τοῦ «**Παρναδόδς**» χύνονται εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ἐνα τέτοιο παιδί ἐκίνησε τὸν χρωστῆρα τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἀπαλὴν ἐκείνην καὶ ἤρεμον ἔμπνευσιν τῆς ποιητι-

* Σ. Δ. Π. Σ. Μετὰ τῆς προσωπογραφίας τοῦ δυσμοῖρου καλλιτέχνου παραθέτομεν καὶ ἀρίστην εἰκόνα τοῦ «**Ὀφιοκομιστοῦ**» ἐνὸς τῶν ὠραιωτέρων ἔργων τοῦ **Σπυρίδωνος Μαντζάκου**. Ἐξαιρετὸν συμπλήρωμα τῶν ἀνωτέρω ἀποτελεῖ ἡ μετὰ τῆς εἰκόνης δημοσίευσίς τοῦ ἀξιολόγου ἀρθροῦ τοῦ φίλου δημοσιογράφου κ. **Κ. Χατροπούλου**, ὅπερ γραφῆν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐκθέσεως τῆς εἰκόνης τοῦ «**Ὀφιοκομιστοῦ**» καὶ ἔκτοτε οὐδαμῶς δημοσιευθὲν, προθύμως ἐχορήγησεν οὗτος διὰ τὴν «**Ποικίλην Στοάν**».

κῆς εἰκόνας του. Εἶναι ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ μικρὸς ὀψοκομιστής, ὕστερον ἀπὸ τόσους δρόμους καὶ ἀπὸ τόσας κοπώσεις καὶ ἀπὸ τόσων ἐξάντλησιν διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἔχει καθῆσει ἐπάνω εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν κιβώτιον καὶ ἀναγινώσκει τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ὅπισθεν ἐκτείνεται ἐν τμήμα τῆς ἀγορᾶς,

➔ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ❖

❖ «Ο ΟΨΟΚΟΜΙΣΤΗΣ» ❖

(Ἔργον + ΣΠΥΡ. ΜΑΝΤΖΑΚΟΥ)

μία ἀπὸ τὰς γωνίας τοῦ μεγάλου κτιρίου, μὲ θαυμαστὴν ἐπιμέλειαν σχεδιασμένη. Τὸ ἔλρον ἀποτελεῖ ἄρμονιαν ζηλευτὴν. Ἀπὸ τὸ τμήμα τῆς ἀγορᾶς τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα μεταδίδεται ἡ γαλήνη εἰς ἔλρον τὸ ἔργον. Οὔτε κίνησις, οὔτε ζωηρότης, οὔτε συνώθησις. Ἐχει παρέλθει ἡ ὥρα τῆς

νευρικής έργατικότητας και ὅπως ὁ μικρὸς ὀψοκομιστὴς ἤσυχος τώρα ἀναπαύει τὸ σῶμά του ἐπάνω εἰς τὸ ξύλινον κιβώτιον, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ περιβάλλον αὐτὸν διατελεῖ ἐν μιᾷ ἡρέμῳ κοπῶσει, ἐν τῇ γλυκεῖα ἐκεῖνῃ ἤσυχίᾳ, εἰς ἣν παραδίδεται ἡ ζωὴ ὅταν κουρασθῇ πλέον ἐργαζομένη.

Τὸ ἔργον εἶναι τὸ τελειότερον τοῦ **Σπυριδῶνος Μαντζάκου** καὶ ἐν ἀπὸ τὰ εὐτυχέστερα τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ νεοελληνικὴ τέχνη. Καλόν, μελετημένον καὶ μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν σχεδιασμένον. Δὲν τὸ διακρίνουσιν τολμηραὶ γραμμαί, εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ τῆς τέχνης ἡ τόλμη δὲν παράγει μόνη τὰ ἐκλεκτὰ ἔργα. Ἐκεῖνο μάλιστα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ζητῶμεν ἡμεῖς, οἱ τώρα μόλις ἐν τῷ γίνεσθαι τεχνικῶς, ἀπὸ τοῦς καλλιτέχνας μας εἶναι, ἡ προσήλωσις καὶ ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ σπουδὴ, ἡ ἐπιμεμηλεμένη σπουδὴ, εἰς τὰ ἔργα των. Ὑπάρχει πάντοτε ὁ καιρὸς διὰ τὰ θορυβωδέστερα περυγίσματα, καὶ δὲν ἐξαντλεῖται ποτὲ ἡ τεχνικὴ δύναμις, ἐάν που ὑπάρχη, μὲ τὴν σῶφρονα χρήσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ καλλιτεχνικοῦ σταδίου. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ σχεδίου καὶ τοῦ χρώματος, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀληθινὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸν «**Ὀψοκομιστὴν**» τοῦ **Μαντζάκου**, πλὴν τῆς ἀρμονίας τοῦ συνόλου τῆς εἰκόνας, καὶ τῆς γλυκείας ἀπαλότητος τὴν ὁποῖαν ὁμοίμορφον παρουσιάζει αὕτη, τὸ νέον ἔργον τοῦ προσφιλοῦς καλλιτέχνας καὶ εἰς ἄλλας ἀρετὰς δὲν εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιον. Ἡ ἔκφρασις τοῦ μικροῦ ὑπέρτερου τῆς ἀγορᾶς εἶναι τόσον ζωντανή, ὥστε δὲν πρέπει νὰ παραξενεύηται κανεὶς δι' ὅ,τι συνέβη τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐλαιογραφίας ταύτης εἰς τὰς προθήκας καταστήματός τινος τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Ὅμας συναδέλφων τοῦ ἀπεικονιζομένου διήρχετο ἔξωθεν τοῦ καταστήματος. Εἰς μικρὸς ἐκ τῆς ὁμάδος ταύτης ἀπεσπᾶσθαι καὶ παρεθέρει εἰς τὴν βιτρίναν μετὰ θαυμασμοῦ. Ὅταν μετ' ὀλίγων οἱ συναδέλφοί του τὸν ἐκάλεσαν πλησίον των, ὁ μικρὸς ἦτο τότε ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔργον, ὥστε ἠκούσθη ἀπαντῶν πρὸς αὐτοὺς ἐνῶ ταυτοχρόνως, ἐδείκνυε τὴν εἰκόνα :

— Σταθῆτε, ντέ, ν' ἄρθῃ καὶ ὁ Μῆτσος μαζί.

ΚΩΣΤΗΣ ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΠΟΘΟΣ.....

Στὸν κόσμον πῶχον πλάσει
Τρεχάτε ἀγαπημένες
Κι' ἀφήσετε ἐνωμένες
Τῆς γῆς τὴ σφοδρά

Ἀφήστε τὴ λαχάρα
Κ' ἐλάτε ἐδῶ νὰ ζῆστε.
Ὅ,τι μιὰ μέρα ἀφήστε
Νὰ φέρετε μὲ χαρά,

Τὸ παιδικὸ σας γέλιο,
Τὴν πρώτη σας ἀγνόση,
Τὴ σκέψι σας τὴν πρώτη,
Τὸν πρώτον σας παλμό,

Τὴ λάμψι τοῦ ματιοῦ σας,
Τὸ πρώτον σας τὸ δάκρυ,
Κρουμένον σὲ μιὰν ἄκρη
Νὰ πλάσσω ἓνα Θεό....

(Δεκέμβριος 1900)

Ο ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΠΟΘΟΣ.....

Στὸ σκοτεινὸ μου μῆμα
Βαθυὰ θὲ νὰ κοιμᾶμαι
Κ' ἐσὲ δὲ θὰ θυμᾶμαι
Στὸν ὕπνον τὸ βαθύ.

Κι' ἂν τύχη κι' ἀντηχήσῃ
Τὸ βῆμά σου στὸ χῶμα,
Τὸ κούφιο μου τὸ σῶμα
Ὅλορθο θὰ βρεθῇ.

Τὰ μάτια θὰ γυρεύω
Γιὰ νὰ σ' ἰδῶ καὶ πάλι,
Θὰ ψάχνω ἀγάλι, γάλι,
Στὰ σπλάχνα μου βαθυὰ,

Καὶ θάβγω νὰ ζητήσω
Περίφανος τοῦ κόσμου,
Μι' ἀχτίδα ἀπὸ τὸ φῶς μου,
Μιὰ σπιθα ἀπ' τὴν καρδιά....

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

